Eduskunta
Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
tyv@eduskunta.fi

E 171/2022 vp.

Lausunto työmarkkinavuoropuhelun vahvistamista koskevasta ehdotuksesta neuvoston suositukseksi ja komission tiedonannosta

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on pyytänyt lausuntoa valtioneuvoston selvityksestä (E-kirje), joka koskee komission ehdotusta neuvoston suosituksesi työmarkkinavuoropuhelun vahvistamisesta (COM(2023) 38 final) ja samaa asiaa koskevasta komission tiedonannosta (COM(2023) 40 final). Suomen Yrittäjät kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja esittää seuraavan lausunnon.

Suomen Yrittäjät pitää myönteisenä, että valtioneuvoston kannassa korostetaan kansallisten toimintatapojen kunnioittamista. Olisi tärkeää, että ehdotuksessa huomioidaan kansalliset erot eikä ehdoteta yksityiskohtaisia ratkaisuja, sillä kyse on suosituksesta eikä sitovasta lainsäädännöstä. Myönteistä valtioneuvoston kannassa on myös se, että Suomi katsoo suosituksen kaipaavan vielä selkeyttämistä.

Suomen Yrittäjät katsoo, että suomalainen työmarkkinajärjestelmä täyttää pitkälti ehdotetun suosituksen sisällön. Suosituksen yleistavoite edistää työelämän osapuolten vuoropuhelua on lähtökohdiltaan kannatettava. **Suosituksessa on kuitenkin muutamia merkittäviä puutteita ja epäkohtia, joiden osalta valtioneuvoston kannan olisi tarpeen olla kriittisempi.** Suosituksen ei pitäisi myöskään rajoittaa jäsenvaltioiden oikeutta kehittää työmarkkinapolitiikkaansa ja työlainsäädäntöään omista lähtökohdistaan.

Komissio ilmaisee suositusehdotuksessa huolensa työntekijöiden järjestäytymisasteen laskusta. Myös komission tiedonannosta käy ilmi komission tavoite edistää työmarkkinaosapuolten sopimustoimintaa. Tässä yhteydessä on kuitenkin tarpeen korostaa, että järjestäytymisvapauteen kuuluu myös oikeus olla liittymättä yhdistyksiin eikä järjestäytymiseen voi pakottaa tai painostaa. Vaikka komissio korostaa työehtosopimusten asemaa työehtojen sääntelyssä, on työnteon minimiehdoista huolehtiminen ensisijaisesti kansallisen lainsäätäjän asia.

Suosituksen osalta ongelmallisia kohtia ovat erityisesti työntekijöiden ja työnantajien edustamista koskeva 4 kohta ja työehtosopimustoiminnan kattavuutta koskeva 8 kohta.

Suosituksen 4(b) kohdassa on kyse työntekijöiden edustajista ja siinä viitataan kansainvälisen työjärjestön ILO:n yleissopimuksen nro 135 5 artiklaan. Suosituksen 4(b) kohtaan on kopioitu ILO-sopimuksen 5 artiklasta sen alku, mutta kohdasta kuitenkin puuttuu 5 artiklan loppuosa, jossa edellytetään työntekijöiden eri edustajien yhteistyön edistämistä. Suomen työoikeudessa tunnetaan kahdenlaisia edustajia: työehtosopimuksen perusteella valittuja luottamusmiehiä ja työsopimuslain nojalla valittuja luottamusvaltuutettuja. Korkeimman oikeuden ratkaisussa KKO 2017:29 on nimenomaisesti todettu (juuri kyseiseen ILO-sopimuksen artiklaan viitaten), että luottamusmies ja luottamusvaltuutettu voivat toimia rinnakkain samassa yrityksessä/työpaikalla. Suurimmalla osalla suomalaisista työpaikoista ei ole työehtosopimuksen perusteella valittuja luottamusmiehiä, jotka ovat ammattiliiton edustajia työpaikalla. Olisi erikoista, että suosituksessa ei tunnustettaisi työntekijöiden oikeutta tulla edustetuksi myös muulla tavoin. ILO-sopimuksen 5 artikla onkin kokonaisuus, eikä sitä pitäisi pilkkoa osiin.

Suosituksen 8(a) kohdassa on viitattu uusiin työn muotoihin ja epätyypillisiin työsuhteisiin. **Suomen Yrittäjät pitää valitettavana, että suosituksessa työmarkkinatoimintaan kuuluvia elementtejä pyritään laajentamaan työsuhteen ulkopuolisiin tilanteisiin.** Kohtaa koskevassa johdanto-osan kappaleessa 22 komissio kuitenkin esittää, että kollektiivisten neuvottelujen (työehtosopimusneuvottelujen) pitäisi olla mahdollisia ”kaikille työntekijöille, jotka ovat vertailukelpoisessa asemassa, *mukaan lukien itsensä työllistäjät*” (kursivointi tässä).

Itsensä työllistäjät ovat Suomessa määritelmällisesti yrittäjiä, eikä juridista välimuotoa työsuhteelle ja yrittäjyydelle ole. Suomen Yrittäjät pitää periaatteellisesti tärkeänä, että EU:n toimilla ei hämärretä työsuhteen ja yrittäjyyden välistä rajaa. Työehtosopimusten tai vastaavien kollektiivisten sopimusten tekeminen kuuluu vain työsuhteisiin. Tämän vuoksi Suomen Yrittäjät katsoo, ettei Suomen pidä hyväksyä suositusta ehdotetussa muodossaan.

Vaikka suositus ei ole oikeudellisesti sitova, komission ehdotuksessa suosituksen toteutumista seurattaisiin poikkeuksellisen vahvasti ja se kytkettäisiin myös eurooppalaiseen taloudelliseen ohjausjaksoon (semester) ja rahoitusmekanismeihin (kuten ESF+). Suosituksen käytännön merkitys voi siten olla merkittävä, vaikkei oikeudellista sitovuutta ole. **Suomen Yrittäjät katsoo, että suositukseen ja tiedonantoon sisältyy periaatteellisia ongelmia, jos jäsenvaltioiden oikeutta harjoittaa työ- ja**

sosiaalipolitiikkaa omista lähtökohdistaan pyritään epäsuorasti rajoittamaan. Työmarkkinajärjestelmän kehittämisen tulee olla jäsenvaltioiden oma asia.

Kunnioittavasti

Suomen Yrittäjät

Albert Mäkelä
Asiantuntija, OTM